

ТУРИЗМ

DOI: <https://doi.org/10.32689/2523-4536/78-27>

УДК 81.27:338.48

Осіпчук А. С.доцент кафедри економіки, підприємництва та туризму,
Поліський національний університет**Засць В. М.**старший викладач кафедри іноземних мов,
Поліський національний університет**Osipchuk Anna**Associate Professor at the Department of Economics,
Entrepreneurship and Tourism,
Polissia National University**Zaiets Varvara**Senior Teacher of the Department of Foreign Languages,
Polissia National University

ШЛЯХИ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ ЗАСОБАМИ ТУРИЗМУ

WAYS POPULARIZING THE STATE LANGUAGE BY MEANS OF TOURISM

У статті з'ясовано роль і значення державної мови як фактора, що визначає існування нації, та чинника національної безпеки; висвітлено питання розробки правового механізму утвердження української мови як державної; досліджено процеси переходу на державну мову об'єктів туристичної сфери. На основі даних туристичної статистичної звітності здійснено порівняння частки заходів, проведених державною та іншими мовами, визначено розподіл проведення екскурсій залежно від використання мовного супроводу, що дало змогу проаналізувати динаміку використання державної мови протягом 2020–2023 рр. Відповідно до запропонованих шляхів популяризації державної мови засобами туризму, окреслено перспективи подальших досліджень з використання закордонного досвіду імплементації туристичної діяльності у країнах, що перебувають у стані військових дій.

Ключові слова: державна мова, національна безпека, дерусифікація, національна ідентичність, туристична сфера, імплементація туристичного потенціалу.

The article clarifies the role and significance of the state language as a factor that changes the nation and a factor of national security; the trend of de-Russification of the population during the period of the full-scale invasion of the Russian Federation has been analyzed; the issue of developing a legal mechanism for establishing the Ukrainian language as the state language has been highlighted; the processes of transition to the state language of tourist facilities have been investigated; the ways of the comprehensive development of the Ukrainian language as one of the separate components of the national identity of the Ukrainian people have been defined; the possibilities of additional implementation of the Ukrainian language in the tourism sphere have been described. Based on the data of tourist statistical reporting, a comparison of the share of events held in the state and other languages has been carried out, the distribution of excursions depending on the use of language support has been determined, which made it possible to analyze the dynamics of the use of the state language during 2020–2023. The economic losses and the distribution of indirect losses in the cultural, tourism and sports spheres have been highlighted, the number of tax revenues from the tourism sector during 2021–2023 has been analyzed, estimated losses from military operations for the national cultural heritage, nature reserve fund, historical, architectural and archeology monuments have been determined. The importance of an innovative approach to the promotion of tourism in Ukraine has been emphasized, in particular the projects “#TravelUkraine”, “Tourist Magnets”, “UkraineNOW”, “Memory Routes” proposed by the State Tourism Development Agency. Taking into account the proposed ways of popularizing the state language with the help of tourism, the prospects for further research using foreign experience in the implementation of tourist activities in countries that are in a state of military operations have been outlined.

Keywords: state language, national security, de-Russification, national identity, tourism sphere, realization of tourist potential.

Постановка проблеми. Глобалізаційні процеси і технологічний прогрес призвели до появи нових загроз та викликів у гуманітарній та інформаційній сферах, а також у сфері національної безпеки. Гарантією суверенітету та національної безпеки є всебічний розвиток державної мови як складової національної ідентичності. Для зміцнення ролі державної мови в українському суспільстві було ухвалено Державну цільову національно-культурну програму забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на період до 2030 року. Метою програми є популяризація української мови, зміцнення національної ідентичності, збереження національної культури, традицій, звичаїв, історичної пам'яті, посилення її ролі в українському суспільстві як засобу зміцнення державної єдності, захисту національного мовно-культурного та мовно-інформаційного простору [8]. Серед ключових завдань програми провідне місце належить забезпеченню реалізації громадянами права на одержання інформації та послуг українською мовою у сфері туризму, адже саме туризм є складною соціально-економічною системою, яка динамічно розвивається та здійснює вплив на колективну свідомість, зокрема формує систему ціннісних орієнтацій молодого покоління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Висвітленню теоретичних та практичних питань розробки правового механізму утвердження української мови як державної, вивченню аспектів становлення української мови як чинника національної безпеки, а також дослідженню мовної проблеми в Україні присвятили свої праці такі науковці як: Л.Т. Масенко [4], М.М. Чеховська [14], М.Т. Степико [13], Ю.С. Макарець [3], Н.Ю. Чупрінова, І.І. Севрук, Ю.В. Соколовська та інші. Дослідженню вербальних мовних технологій у туризмі присвячені праці Е. Манса [15]. Незважаючи на посилений інтерес з боку науковців, проблема популяризації державної мови засобами туризму досі потребує ґрунтовного вивчення.

Метою статті є пошук та обґрунтування шляхів популяризації державної мови засобами туризму.

Виклад основного матеріалу. Державна мова, як і культурні традиції, звичаї та ментальні особливості є фактором, який визначає існування нації. З початку повномасштабного вторгнення російської федерації мовна політика в Україні зазнала суттєвих змін. Зокрема, з метою забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови

як державної в усіх сферах суспільного життя було затверджено Стратегію популяризації української мови до 2030 року «Сильна мова – успішна держава» [9]. Контроль за виконанням положень Закону Про забезпечення функціонування української мови як державної, зокрема застосуванням державної мови органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування, здійснює Уповноважений із захисту державної мови. Відповідно до звітів Уповноваженого за 2022–2023 роки в українському суспільстві простежується стрімка дерусифікація населення. Так, якщо до початку повномасштабного вторгнення половина українців виступала за двомовність, то вже наприкінці 2022 року 83% громадян України висловилися за використання державної мови в усіх сферах суспільного життя, і лише 15% громадян продовжували відстоювати двомовність. Протягом 2022 року відбулося двократне зменшення кількості російськомовних українців – 3 26% перед вторгненням до 13% на початку 2023 року. У кінці 2022 року 76% українців заявили, що вважають рідною українську мову. За два роки на 8% збільшилася кількість громадян, які використовують лише українську мову у побуті.

Протягом 2023 року було зафіксовано стійку тенденцію громадян України до повного переходу на державну мову. Незважаючи на розробку правового механізму утвердження української мови як державної, досі актуальним є пошук шляхів її популяризації, зокрема засобами туризму [10].

За інформацією Міністерства культури та інформаційної політики України, протягом 2022 року в музеях України проведено 6 671 тимчасову виставку, з них майже всі – 99,7 % державною мовою. Слід зазначити, що кількість тимчасових виставок та інших заходів скоротилась майже на 70 % порівняно з 2020 «постковідним» роком (22075 заходів), що пов'язано з військовими діями на території України. Проте, у 2023 загальна кількість тимчасових виставок досягла показника 14054 заходів, 99,9 % з яких проводились державною мовою (показник зріс на 210 %), що свідчить про відновлення попиту та пропозиції культурно-просвітницьких заходів (рис. 1). Проведення заходів недержавною мовою мали місце в музеях Запорізької, Київської, Львівської та Одеської областей у 2020 році.

Проведення музейних екскурсій українською мовою має достатньо високі показники протягом досліджуваного періоду. У 2020 р. проведено 101238 екскурсій, 95,6 % з яких державною мовою; у 2022 році в музеях було

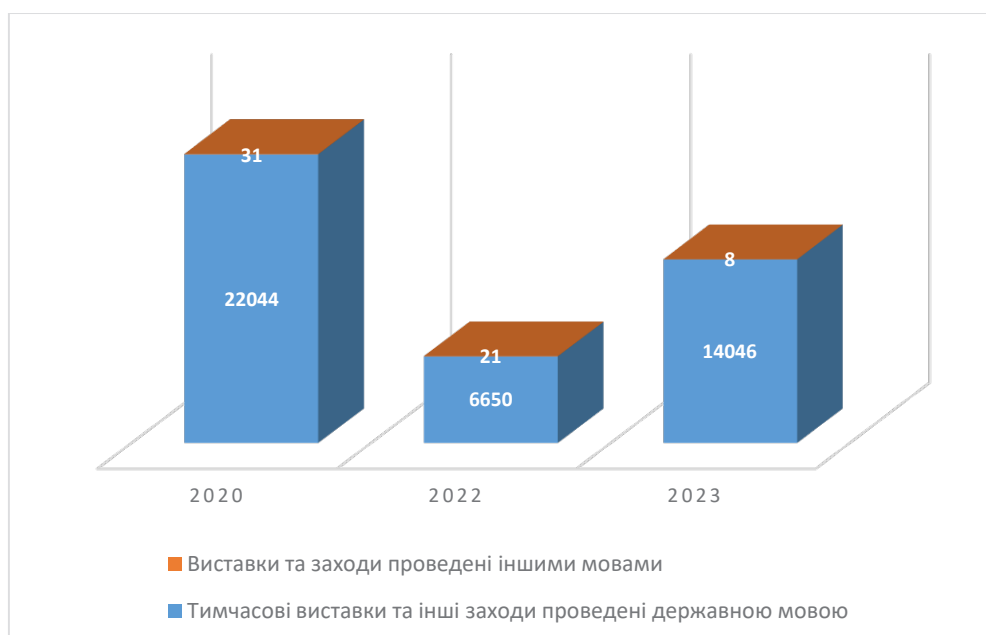

Рис. 1. Порівняння частки заходів, проведених державною та іншими мовами

Джерело: на основі [5]

проведено 73255 екскурсій (майже на 30 % менше у порівнянні з 2020 р.), з них 98,7% державною мовою; у 2023 р. 130833 екскурсій, що на 78 % більше, ніж у 2022 р. і на 29 % більше, ніж у 2020 р. Динаміка використання державної мови під час проведення екскурсій простежується і у 2023 р. – менше 1 % супроводу екскурсійних груп було недержавною мовою (рис. 2). Найбільше екскурсій недержавною мовою було проведено у таких закладах: Комунальна установа «Одеський художній музей»; Комунальна організація «Художньо-меморіальний музей Леопольда Левицького» (Тернопільська

обл.); КЗ «Музей Берегівщини» (Закарпатська область); Комунальна установа «Одеський літературний музей». Найвищий відсоток екскурсій недержавною мовою відносно всіх проведених екскурсій в області у 2020 році спостерігався в Одеській – 39,7% (1422 екскурсій), Івано-Франківській – 24,4% (696 екскурсій), а також Донецькій – 16,3% (597 екскурсій) областях [5].

Нормотворча документація регулює різні сфери економічної діяльності, зокрема стаття 23 Закону «Про засади державної мовної політики» висвітлює основні положення

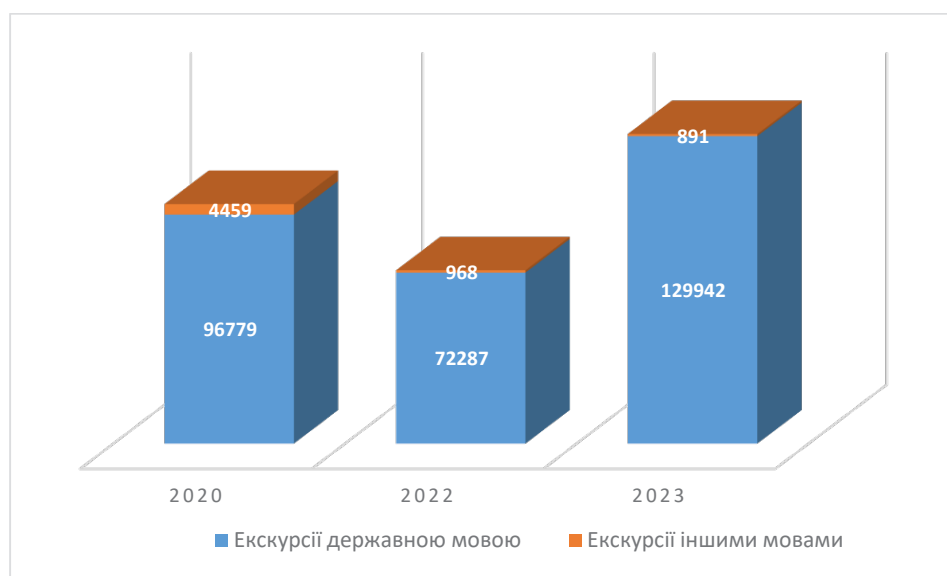

Рис. 2. Розподіл проведення екскурсій залежно від використання мовного супроводу

Джерело: на основі [5]

використання державної мови у сфері культури [7]. У статті зазначено, що держава забезпечує застосування української мови у сфері культури, а мовою проведення культурно-мистецьких, спортивно-розважальних та інших анімаційних заходів є державна мова. Разом з тим допускається застосування інших мов під час проведення заходів, якщо це виправдано творчим задумом ініціатора заходу та з метою реалізації прав корінних народів і національних меншин України. Всі концертні оголошення, театральні афіші та інші інформаційні матеріали, враховуючи вхідні квитки заходів, також друкуються державною мовою. Використання інших мов поряд з державною допускається за умови, що текст іншою мовою буде написаний меншим шрифтом, з врахуванням законодавства про авторське право та охоронюваних законом торговельних марок. У випадку публічного виконання вистави іншою мовою у державному чи комунальному театрі захід супроводжується перекладом державною мовою у будь-який спосіб. Мовою музейної справи, мистецьких виставок, демонстрування фільмів, поширення творів культури і мистецтва, туристичного та екскурсійного обслуговування в Україні є державна мова. Проте обслуговування іноземців та осіб без громадянства може здійснюватися іншою відповідною мовою. Отже, законодавство дає чіткі вказівки до використання державної мови з можливістю вживання інших мов для реалізації прав корінних народів і національних меншин України, а також іноземців і осіб без громадянства.

Діяльність бібліотек у мовному аспекті також регулюється нормами статті 23 Закону «Про засади державної мовної політики»: проведення на території бібліотек різних заходів, виставок повинно відбуватись державною мовою, а за потреби – можна використовувати інші мови у розрізі тематики та цільової направленості заходів. На сьогодні бібліотеки стали беззаперечними центрами підтримки громадян з різних питань, зокрема й опанування державної мови за рахунок збільшення проведення кількості курсів, розмовних клубів та інших заходів із вивчення української мови (у тому числі дистанційному форматі) для різних категорій населення. Також планомірно проводиться оновлення та актуалізація бібліотечних фондів з метою звільнення від книжкових видань, зміст яких спрямований на розпалювання ворожнечі різних видів, ліквідації незалежності України, пропаганду насильства, а також морально та фізично застарілих книг.

За інформацією, опублікованою Київською школою економіки, загальні непрямі втрати завдані сферам культури, релігії, туризму та спорту протягом періоду військових дій склали \$10,8 млрд, з них \$4,4 млрд припадає на туризм. Більшість об'єктів знаходяться у таких областях: Дніпропетровській, Донецькій, Житомирській, Запорізькій, Київській, Луганській, Львівській, Миколаївській, Одеській, Сумській, Харківській, Херсонській, Чернігівській та м. Київ. Природно-заповідний фонд України багатий своєю репрезентативністю та видовою унікальністю, проте, на жаль, з лютого 2022 року було окуповано 13 національних парків, 8 природних заповідників та два біосферних заповідники. Наразі природно-заповідний фонд східного і північного кордонів та Азово-Чорноморського узбережжя України зазнав особливих руйнувань та знаходиться на непідвладній Україні території, що спричинює значне занепокоєння науковців та екологів у питаннях збереження та відтворення природних ресурсів, зокрема особливо охоронюваних.

Податкові надходження від туристичної сфери у 2022 році становили 1 млрд грн, що значно менше, ніж у 2021 р. (2 млрд 231 млн 861 тис. грн.), проте надходження у 2023 році зросли на 32% в порівнянні з 2022 роком і становили 2 млрд 49 млн 462 тис. грн. Кількість платників податків у 2023 році знизилась з 18 125 осіб в порівнянні з 2022 р. до 16 465 осіб (на 9%), у тому числі кількість юридичних осіб зменшилась з 4 584 у 2022 р до 3 580 у 2023 р. (на 22%), кількість фізичних осіб зменшилась з 13 541 у 2022 р. до 12 885 у 2023 р. (на 5%). Лідерами щодо сплати податків у туристичній галузі у 2023 році стали: м. Київ – 499 млн 292 тис. грн, Львівська – 345 млн 484 тис. грн, Київська – 239 млн 8 тис. грн, Івано-Франківська – 138 млн 842 тис. грн. та Одеська область – 98 млн 845 тис. грн. Слід зазначити, що показник туристичного збору у 2023 році (222 млн 618 тис. грн) збільшився на 24,4% порівняно з 2022 р. (178 млн 949 тис. грн) проте на 5% не досягнув рівня довоєнного 2021 року (235 млн. 461 тис. грн)[5].

За даними реєстрів національної культурної спадщини, в Україні налічується значний фонд об'єктів культурної спадщини (15,5 тис., з яких 1,2 тис. об'єкти загальнодержавного значення і 14,3 тис. місцевого значення). Втрати від військових дій важко оцінити повною мірою, проте на культурному фронті є найбільш значущі: Свято-Успенська Святогірська лавра, внесена до реєстру пам'яток UNESCO, музей Григорія Сковороди (який був

цінним відомими філософськими та художніми творами, а також колекцією скіфського золота), Миколаївський міський палац культури «Корабельний», Музей старожитностей у Чернігові, Маріупольський драматичний театр, Харківський будинок «Слово», Харківський національний академічний театр опери та балету ім. М. В. Лисенка та ін. Фахівці підраховали орієнтовні непрямі фінансові втрати сфер культури і спорту (6,4 млрд долл) та туризму (4,4 млрд долл), що загалом склали 10,8 млрд долл (рис. 3).

Найбільше постраждали Дніпровська, Донецька, Київська, Луганська, Житомирська, Запорізька, Сумська, Харківська, Одеська, Херсонська Львівська, Миколаївська, Чернігівська області та м. Київ через ушкодження 348 релігійних об'єктів, 82 музеїв, 705 будинків/палаців культури, 157 готелів/ресторанів та 8 спортивних стадіонів. Вказані вище факти впливають на непрямі економічні збитки та недоотримання прибутків через пошкодження та знищення привабливих культурно-туристичних, релігійних, спортивних, історико-архітектурних об'єктів. Міграція культурної спільки, рухомих об'єктів культурної спадщини та представників фахових спільнот (труп, хорів та ансамблів) може призвести у довгостроковій перспективі до

частинних втрат культурної та туристичної цінності окремих регіонів України і, як наслідок, до втрати державної фінансової підтримки та інвестицій.

Руйнування, окупація, переорієнтація, демонтування культурно-історичних та архітектурних пам'яток створюють передумови до формування нових концепцій щодо відновлення туристичної сфери. Основним представником виконавчої влади у сфері туризму є Державне агентство розвитку туризму України, яке активно реалізує проекти, спрямовані на підтримання та просування туристичної галузі країни. Діяльність агентства зосереджено на пропозиції інноваційних туристичних продуктів, що сприяє економічному пожвавленню регіонів та підтримці місцевих проектів. Одним із основних напрямів діяльності організації є поширення привабливої інформації про Україну як туристичну дестинацію, зокрема і закордоном. Запропонований ДАРТ проект «#МандруйУкраїною» забезпечує популяризацію та розвиток внутрішнього туризму та заохочує українців подорожувати власною країною, відкриваючи для себе нові локації. Інший проект «Туристичні магніти» висвітлює найцікавіші туристичні локації, які презентують особливості історичної, культурної, архітектурної, релігійної спадщини

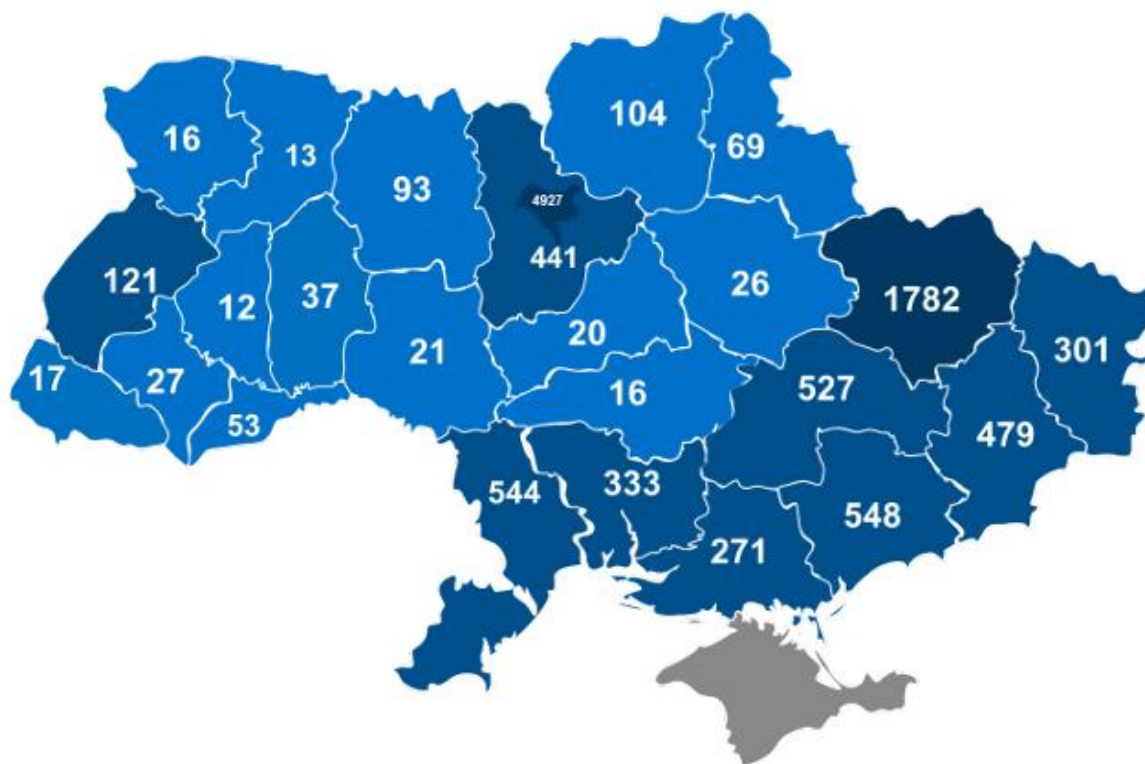

Рис. 3. Розподіл непрямих втрат сфери культури, туризму та спорту станом на червень 2023 року, млн дол.

Джерело: [5]

як для українців, так і для іноземців. Проект «UkraineNOW» орієнтований здебільшого на іноземний контингент, демонструє привабливість туристичних дестинацій та покращує їх інвестиційну привабливість. Інноваційним туристичним продуктом на сьогодні є проект «Маршрути пам'яті», який розповідає про нові туристичні реалії та світоглядну переорієнтацію цінностей через включення до маршрутів місць вшанування пам'яті та героїзму українського народу, що допоможе показати ціну української свободи.

Пілотний проект з меморіалізації пам'ятних місць, пов'язаних з військовою агресією РФ в Україні, презентувано Державним агентством розвитку туризму. Цю концепцію, кінцевою метою якої є створення туристичного маршруту з локаціями національної пам'яті для відвідування внутрішніми та в'їзними туристами, почнуть впроваджувати на Київщині. Місця вшанування пам'яті та героїзму українського народу є важливим елементом сучасної парадигми національно-патріотичного виховання молоді та фокусом уваги для укорінення української самоідентичності. Київська область першою розпочала діяльність щодо меморіалізації сучасних героїв, подій, особливих місць вшанування пам'яті. Для прикладу, у Борисполі в квітні 2023 р. відкрили Алею пам'яті Героїв-прикордонників, у липні в Києві відкрили меморіальну стіну, присвячену загиблим під час російського вторгнення медикам, висаджено алею із 37 дерев у знак пам'яті про захисника і активіста Романа Ратушного (вул. Протасів Яр, м. Київ), створено меморіал «Янголи перемоги» у Мощуні, Київська область, створено пам'ятний знак бійцям Сил територіальної оборони Збройних сил України в Ірпені. У Житомирі Ботанічний сад Поліського національного університету отримав нову назву на честь Героїв-десантників, що у поєднанні з формуванням потужного комплексу для реабілітації поранених військовослужбовців ЗСУ створює привабливе туристичне місце для містян та гостей.

Перший маршрут пам'яті громадами Київщини: Ірпінь-Гостомель-Мощун-Горенка-Буча апробовано за участі платформи культури пам'яті Past / Future / Art та Громадської організації «Музей сучасного мистецтва» / МОСА NGO та за сприяння Міністерства культури та інформаційної політики України. Основними питаннями для обговорення маршрутів пам'яті є інформаційний супровід про факти, особистостей, події, локації – оскільки екскурсія повинна бути достатньо насиченою інформацією у поєднанні з відтворенням подій

трагедій і у той же час не повинна травмувати як місцеве населення, так і гостей. Пропозиція щодо розробки 3D-турів розробленими містами (Ірпінь, Бородянка, Горенка, Буча, Стоянка, Гостомель) має місце на ринку віртуальних туристичних послуг, проте її організація проходить етап детального обговорення та обґрунтування експертами.

У підтримку України за кордоном був розроблений проект BRAVEUKRAINE та слоган «be brave like ukrainian», яку експерти вважають найдорожчою рекламною кампанією у сегменті Out of Home з орієнтовним бюджетом \$3+ млн. Цей проєкт був реалізований у більше ніж 140 містах Європи, США, Канади, Індії на 10 000 екранах з відповідними адаптаціями під глядача та отримав більше 40 млн ООН impressions [10]. Велике охоплення у зовнішній рекламі по всьому світу стало підґрунтям для внутрішнього та зовнішнього просування українських брендів (зокрема державної мови). Більше 40 мільйонів контактів закордонної аудиторії із повідомленням – це початок брендингу України та позиціонування її як атрактивної та перспективної для відвідування країни. Слоган про українську сміливість поширюється по всьому світу, зокрема у столицях й інших популярних містах: Нью-Йорку, Лондоні, Римі, Вашингтоні, Амстердамі, Стокгольмі та ін. (рис. 4).

В'їзний туризм є перспективним напрямом діяльності, зокрема через проведення рекламних заходів з популяризації української мови та культури, а також для забезпечення потреби зацікавленості у відвідування іноземцями країни «сміливих людей». Статистичні дані прикордонної служби свідчать про динаміку відновлення туристичних потоків у постковідний період: у 2020 р. в Україну в'їхало 3382097 осіб, у 2021 р. – 4 271 991 осіб. Дані за 2022 р. відсутні через обмеження у доступі до інформаційних джерел внаслідок військової агресії. У 2023 р. кількість іноземних осіб, що відвідали Україну становила 2 451 530 осіб, а за 1 квартал 2024 року – 536 696 осіб (рис. 5).

Популяризація державної мови зміцнить позиції України у світі, сприятиме зацікавленості країною, у якій мова є національним символом та святинею, іноземцями. Саме тому на загальнодержавному рівні необхідно підсилювати правову основу утвердження української мови як державної. Так, відповідно до Стратегії популяризації української мови до 2030 року «Сильна мова – успішна держава» ключовими завданнями є:

1. Підвищення рівня володіння українською мовою педагогічних та науково-педагогічних працівників для покращення якості

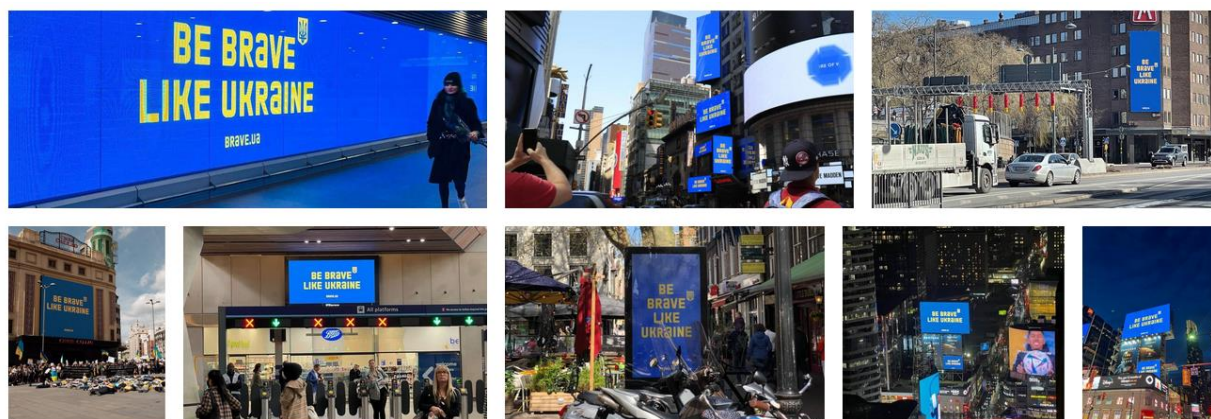

Рис. 4. Зовнішня реклама в підтримку України

Джерело: [12]

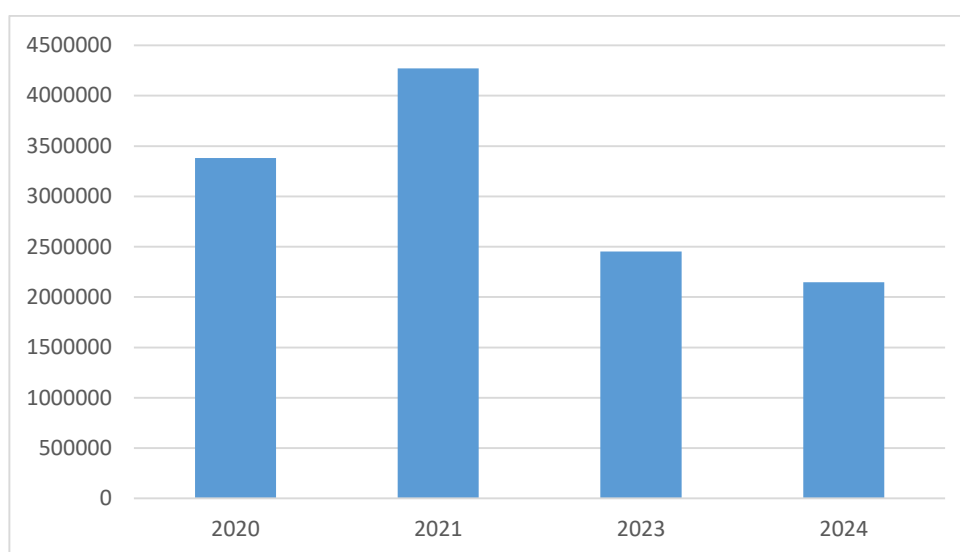

Рис. 5. Кількість іноземних осіб, що відвідали Україну

Джерело: розроблено авторами на основі [1]

викладання предметів та дисциплін в усіх закладах освіти.

2. Забезпечення можливості вивчення української мови шляхом проведення курсів та через онлайн-платформи, мобільні додатки та інші форми дистанційного навчання.

3. Проведення іспиту з української мови для осіб, які подають клопотання для набуття громадянства України.

4. Внесення змін у законодавство з метою посилення інтеграційних процесів національних меншин в українське суспільство, зокрема забезпечення належних умов для вивчення української мови та рівних можливостей для всіх громадян.

5. Підтримка громадських ініціатив, спрямованих на популяризацію та вивчення української мови за кордоном.

6. Розширення сфери застосування української мови дітьми та молоддю як

невід'ємного елемента національно-патріотичного виховання.

7. Проведення комплексу всеукраїнських та регіональних заходів, спрямованих на підтримку і популяризацію української мови.

8. Надання підтримки та створення умов для виробництва, поширення, збереження культурного продукту, виконаного українською мовою, підвищення рівня його споживання [9].

Популяризація державної мови через туризм може бути ефективним шляхом, оскільки туристи, відвідуючи країну, стикаються з мовою місцевого населення. Шляхи популяризації державної мови засобами туризму постійно розширюються і якісно удосконалюються за рахунок зростання ініціативності громад та зацікавленості державних органів влади у розвитку туристичної галузі (табл. 1). Вказані заходи можуть сприяти не лише популяризації державної мови серед

Таблиця 1

Можливості додаткової імплементації української мови у туристичній сфері

Заходи	Зміст
Мовні екскурсії та тематичні програми	Організація екскурсій, під час яких гіді ведуть екскурсії державною мовою, і розповідають про історію, культуру, пропонують інші цікаві факти про країну
Мовні курси для туристів	Надання можливості туристам вивчати основи мови країни, яку вони відвідують: можуть бути як онлайн-курси до від'їзду, так і інтенсивні курси на місці.
Інтерактивні мовні досвіди	Створення інтерактивних музеїв або виставок, де туристи можуть випробувати свої знання мови через ігри, вправи та спілкування з місцевими жителями
Практика мови в місцевих закладах громадського харчування	Сприяння встановленню практики використання державної мови в ресторанах, кафе та інших закладах для туристів з додатковою можливістю перекладу на рідну мову відвідувача
Проведення мовних фестивалів і заходів	Організація мовних фестивалів, конкурсів і заходів, які пропагують використання державної мови та сприяють зацікавленню українською культурою.
Інформаційні матеріали для туристів державною мовою	Приготування інформаційних брошур, мап та інших матеріалів для туристів державною мовою з інтуїтивно зрозумілим вмістом і тлумаченням основних фраз.
Використання мови в туристичній інфраструктурі	Забезпечення використання державної мови в аеропортах, готелях, громадському транспорті та інших місцях, де туристи зазвичай звертаються за допомогою чи інформацією.

Джерело: розроблено авторами

туристів, а й збереженню мовного та культурного багатства країни.

Висновки. Державна мова – це потужна зброя в гібридних війнах. Водночас вона є чинником національної безпеки та ключовим компонентом розбудови держави. Саме тому інтеграція українського суспільства, національна безпека та єдність можуть бути досягнуті лише шляхом популяризації державної мови, зокрема засобами туризму. Так, з початку повномасштабного вторгнення заклади культури позбувалися ознак причетності до російської культури в назвах, змінювали репертуар, перекладали старі вистави на українську мову. Змінилося ставлення до російської літератури та мистецтва в цілому. Демонтувалися пам'ятники, пов'язані з пропагандою російської імперської політики.

Порівняно з попереднім роком, 2023 рік не був настільки насичений резонансними подіями у сфері культури (зміна назв закладів культури; різка відмова від російськомовного репертуару театрами, творча концепція яких ґрунтувалася виключно на ньому; знесення пам'ятників під тиском громадськості; масове табування російського культурного продукту в усіх його проявах тощо), які свідчили б про розірвання зв'язків з країною-агресором та звільнення від російської та російськомовної культурної окупації). Водночас він став важливим етапом відродження української культури та подальшого її розвитку. Перспективою подальших досліджень є вивчення шляхів популяризації державної мови засобами туризму в країнах, які перебувають у стані воєнних конфліктів (зокрема таких країнах як Ізраїль та Грузія).

Список використаних джерел:

1. Кількість іноземних мандрівників, які відвідали Україну. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/3388681-ukrainu-torik-vidvidali-ponad-4-miljoni-inozemciv.html>
2. Кравченко Л. Українська мова як засіб об'єднання суспільства та чинник національної безпеки України. *Українське мовознавство*. 2021. № 1 (51). С. 5–21. URL: <https://ukr.movoznavstvo.knu.ua/archive/51-1/5-27/>
3. Макарець Ю. С. Мовний вимір національної безпеки України. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2017. Вип. 68. С. 37–44. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/download/1846/1650/3295>
4. Масенко Л. Т. Українська мова як фактор національної безпеки. *Наукові записки НаУКМА. Мова і суспільство*. 2016. Випуск 2. С. 5–15. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/11413>
5. Офіційні дослідження Київської школи економіки. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/09/June_Damages_UKR_Report.pdf
6. Про забезпечення функціонування української мови як державної: Закон України від 25.04.2019 № 2704-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text> (дата звернення: 06.06.2024).

7. Про засади державної мовної політики: Закон України. URL: https://kodeksy.com.ua/pro_zasadi_derzhavnoyi_movnoyi_politiki/23.htm
8. Про затвердження Державної цільової національно-культурної програми забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на період до 2030 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 березня 2024 р. № 243-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/243-2024-%D1%80#n8>
9. Про схвалення Стратегії популяризації української мови до 2030 року «Сильна мова – успішна держава»: Розпорядження Кабінету Міністрів України; Стратегія від 17.07.2019 № 596-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/596-2019-%D1%80#Text>
10. Річний звіт Про стан дотримання Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» у 2023 році. URL: <https://mova-ombudsman.gov.ua/storage/app/sites/14/Звіт%202023/РІЧНИЙ%20ЗВІТ%202023.pdf>
11. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної»: Рішення Конституційного суду України від 14.07.2021 № 1-п/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-21#Text>
12. Сміливість бути Україною. URL: <https://brave.ua/>
13. Степико М. Т. Загальноукраїнська ідентичність – головний об’єкт гібридної війни Росії проти України. Аналітична записка. 2017. С. 1–11. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2017-12/identychnist-26c0e.pdf>
14. Чеховська М. М., Шлапаченко В. М. Мова як чинник національної безпеки. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2018. № 3 (61). С. 39–46. URL: http://law.stateandregions.zp.ua/archive/3_2018/9.pdf
15. Manca E. Verbal Techniques of the Language of Tourism Across Cultures: An Analysis of Five Official Tourist Websites. *Innovative Perspectives on Tourism Discourse*. Publisher: IGI Global. 2018 DOI: <https://doi.org/10.4018/978-1-5225-2930-9.ch006>

References:

1. Kilkist inozemnykh mandrivnykiv, yaki vidvidaly Ukrainu. [Number of foreign travelers who visited Ukraine. Ukrinform. Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/3388681-ukrainu-torik-vidvidali-ponad-4-miljoni-inozemciv.html>
2. Kravchenko L. (2021). *Ukrainska mova yak zasib obiednannia suspilstva ta chynnyk natsionalnoi bezpeky Ukrainy* [Ukrainian language as a means of unifying society and a factor of national security of Ukraine]. *Ukrainske movoznavstvo – Ukrainian linguistics*. No. 1 (51). Pp. 5–21. Available at: <https://ukr.movoznavstvo.knu.ua/archive/51-1/5-27/>
3. Makarets Yu. S. (2017). *Movnyi vymir natsionalnoi bezpeky Ukrainy* [Language dimension of national security of Ukraine]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia" – Scientific notes of the National University "Ostroh Academy". Series "Philological"*. Ostroh: Publishing House of NaUOA. Issue 68. Pp. 37–44. Available at: <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/download/1846/1650/3295>
4. Masenko L. T. (2016). *Ukrainska mova yak faktor natsionalnoi bezpeky* [Ukrainian language as a factor of national security]. *Naukovi zapysky NaUKMA. Mova i suspilstvo – Scientific notes of NaUKMA. Language and society*. Issue 2. Pp. 5–15. Available at: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/11413>
5. Ofitsiini doslidzhennia Kyivskoi shkoly ekonomiky [Official research of the Kyiv School of Economics]. Available at: https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/09/June_Damages_UKR_Report.pdf
6. Pro zabezpechennia funktsionuvannia ukrainskoi movy yak derzhavno [On ensuring the functioning of the Ukrainian language as the state language] : Law of Ukraine dated 25.04.2019 No. 2704-VIII. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>
7. Pro zasady derzhavnoi movnoi polityky [On the principles of state language policy]: Law of Ukraine. Available at: https://kodeksy.com.ua/pro_zasadi_derzhavnoyi_movnoyi_politiki/23.htm
8. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi tsilovoi natsionalno-kulturnoi prohramy zabezpechennia vsebichnoho rozvytku i funktsionuvannia ukrainskoi movy yak derzhavnoi v usikh sferakh suspilnoho zhyttia na period do 2030 roku [On approval of the State Targeted National and Cultural Program for Ensuring the Comprehensive Development and Functioning of the Ukrainian Language as the State Language in All Spheres of Public Life for the Period Until 2030] : Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated March 15, 2024 No. 243-p. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/243-2024-%D1%80#n8>
9. Pro skhvalennia Stratchii populiaryzatsii ukrainskoi movy do 2030 roku "Sylna mova – uspishna derzhava" [On approval of the Strategy for the Popularization of the Ukrainian Language until 2030 "A Strong Language is a Successful State"] : Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine; Strategy dated 17.07.2019 No. 596-p. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/596-2019-%D1%80#Text>
10. Richnyi zvit Pro stan dotrymannia Zakonu Ukrainy "Pro zabezpechennia funktsionuvannia ukrainskoi movy yak derzhavnoi" u 2023 rotsi [Annual report on the status of compliance with the Law of Ukraine "On Ensuring the Functioning of the Ukrainian Language as the State Language" in 2023]. Available at: <https://mova-ombudsman.gov.ua/storage/app/sites/14/Звіт%202023/РІЧНИЙ%20ЗВІТ%202023.pdf>

11. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam 51 narodnoho deputata Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) Zakonu Ukrainy “Pro zabezpechennia funktsionuvannia ukraïnskoi movy yak derzhavnoi” [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case on the constitutional submission of 51 people's deputies of Ukraine on the compliance with the Constitution of Ukraine (constitutionality) of the Law of Ukraine “On Ensuring the Functioning of the Ukrainian Language as the State Language”] : Decision of the Constitutional Court of Ukraine dated 14.07.2021 No. 1-p/2021. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-21#Text>
12. Smilyvist buty Ukrainoiu [Courage to be Ukraine]. Available at: <https://brave.ua/>
13. Stepyko M. T. (2017). Zahalnoukrainska identychnist – holovnyi obiekt hibrydnoi viiny Rosii proty Ukrainy [All-Ukrainian identity is the main object of Russia's hybrid war against Ukraine]. *Analitichna zapyska* [Analytical note]. Pp. 1–11. Available at: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2017-12/identychnist-26c0e.pdf>
14. Chekhovska M. M., Shlapachenko V. M. (2018). Mova yak chynnyk natsionalnoi bezpeky. [Language as a factor of national security]. *Derzhava ta rehiony – State and regions. Series: Law*. No. 3 (61). Pp. 39–46. Available at: http://law.stateandregions.zp.ua/archive/3_2018/9.pdf
15. Manca E. (2018). *Verbal Techniques of the Language of Tourism Across Cultures: An Analysis of Five Official Tourist Websites. Innovative Perspectives on Tourism Discourse*. Publisher: IGI Global. DOI: <https://doi.org/10.4018/978-1-5225-2930-9.ch006>